

Nr 10

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motion om kvinnlig tronföljd.

Ärendet

I detta utlåtande behandlas motionen II: 478 av herr Holmberg (M).

Hemställan avser: »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att grundlagberedningen erhåller i uppdrag att utarbeta förslag till de grundlagsändringar som erfordras för att införa kognatisk tronföljd i vårt land».

Motionären anför att tre typer av kvinnlig tronföljd är tänkbara, nämligen *dels* den fullt kognatiska där den tidigare regentens äldsta barn oavsett kön ärver kronan, *dels* den kognatiska där dottrarna efterträder sönerna och deras avkomma i en syskonskara, *dels* den agnatisk-kognatiska där kvinnan erhåller tronen då dynastin inte har någon man som genom man härstammar från stamfadern. Han förordar alltså den andra typen.

Frågans tidigare behandling

Under senare år har förslag om införande av kvinnlig tronföljd framförts i riksdagen vid fyra tillfällen, nämligen 1964, 1966, 1967 och 1968.

I sitt utlåtande 1964 (nr 24) redovisade utskottet frågans behandling i riksdagen 1952 i anledning av då väckta motioner samt inom författningsutredningen. Utskottet anförde att frågan mycket nära berörde principfrågan om statsformen och därför borde ses i ett vidare sammanhang. Då frågan om en genomgripande författningsreform just var föremål för överläggningar och utskottet inte ville tillstyrka en framställning från riksdagens sida som kunde föregripa dessa överläggningar, hemställde utskottet om avslag på motionerna. Åtta ledamöter (4 h, 2 fp, 2 cp) reserverade sig med yrkande om begäran hos Kungl. Maj:t om utredning och förslag angående införande av kvinnlig tronföljd utan brytande av gällande succession samt av behörighet för kvinnliga medlemmar av konungahuset att vara regent och ordförande i tillförordnad regering. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

I sitt utlåtande 1966 (nr 12) uttalade utskottet, att de synpunkter som anfördes 1964 alltjämt ägde giltighet och avstyrkte de väckta motionerna.

Bihang till riksdagens protokoll 1969. 5 saml. 2 avd. Nr 10

Fyra ledamöter (3 h, 1 fp) reserverade sig med samma yrkande som i 1964 års reservation. Riksdagen följde utskottet.

I sitt utlåtande 1967 (nr 5) anförde utskottet, efter att ha erinrat om riksdagsbehandlingen av frågan 1964 och 1966, att det vidare utredningsarbetet i författningsfrågan uppdragits åt grundlagberedningen, som bl. a. skulle överväga statschefens ställning i en modern parlamentarisk demokrati. Med hänsyn härtill fann utskottet ej skäl till någon riksdagens åtgärd i anledning av de väckta motionerna. Reservation avgavs även nu av fyra ledamöter (3 h, 1 fp) med samma yrkande som tidigare. De anförde bl. a. att det inte är säkert att grundlagberedningen prövar frågan om kvinnlig tronföljd i samband med sina överväganden om statschefens ställning. Motionerna avslogs av riksdagen.

I sitt utlåtande 1968 (nr 12) hänvisade utskottet endast till sina tidigare utlåtanden i ämnet och hemställde om avslag på motionerna. Fyra ledamöter (3 h, 1 fp) reserverade sig för bifall. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet

Under hänvisning till sina tidigare, av riksdagen godkända utlåtanden över motioner om kvinnlig tronföljd, senast 1968, hemställer utskottet, att riksdagen avslår motionen II: 478.

Stockholm den 25 februari 1969

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson (s), Erik Olsson (s), fru Segerstedt Wiberg (fp), herrar Sveningsson (m), Harald Pettersson (cp), Sörlin (s), Sten Andersson (s), Hernelius* (m), Sörenson (fp) och Nyquist (s); samt

från andra kammaren: herrar Larsson i Luttra* (cp), Adamsson* (s), Nilsson i Östersund (s), Henningsson (s), Wennerfors (m), fru Thunvall (s), herrar Johansson i Trollhättan (s), Boo (cp), Nelander (fp) och Ohlin* (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1) av herrar *Sveningsson*, *Hernelius* och *Wennerfors* (alla m), vilka anförde:

Vi hänvisar till vad som anförts i de reservationer, som avgetts till utskottets utlåtanden om kvinnlig tronföljd vid flera tillfällen under senare år. Som framhölls 1967 är det inte säkert att frågan tas upp av grundlagberedningen utan särskilt uppdrag. Ett sådant bör därför lämnas. Det bör avse slopande av könsstreck i fråga om tronföljden, s. k. fullt kognatisk tronföljd. Dock bör inte den nuvarande successionen brytas. Vi anser alltså att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen II:478 anhåller hos Kungl. Maj:t att grundlagberedningen får i uppdrag att utarbeta förslag till de grundlagsändringar som erfordras för att införa fullt kognatisk tronföljd i vårt land utan att rubba den nuvarande successionen.

2) av herrar *Harald Pettersson* och *Larsson* i Luttra (båda cp) samt herrar *Nelander* och *Ohlin* (båda fp), vilka anförde:

Vi hänvisar till vad som anförts i de reservationer, som avgetts till utskottets utlåtanden om kvinnlig tronföljd vid flera tillfällen under senare år. Som framhölls 1967 är det inte säkert att frågan tas upp av grundlagberedningen utan särskilt uppdrag. Ett sådant bör därför lämnas. Det bör avse att i samband med prövningen av frågan om statschefens ställning även utreda slopande av könsstreck beträffande tronföljden, s. k. fullt kognatisk tronföljd. Dock bör inte den nuvarande successionen i första led brytas. Vi anser alltså att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen II:478 anhåller hos Kungl. Maj:t att grundlagberedningen får i uppdrag att vid prövning av frågan om statschefens ställning undersöka vilka grundlagsändringar som erfordras för att införa fullt kognatisk tronföljd i vårt land utan att rubba den nuvarande successionen i första led.